

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ
ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร
Factors Relating to Intention to Participate in Good Quality Drugstore Program
of Drugstore Owners in Bangkok Metropolis

เดชาชัช สายเมธางกูร (Dechachuch Saimetanggun) * เยาวภา ตีอัฐวรรณ (Yowwapa Tiautchasuwan)**

สุรเดช ประดิษฐบาทุกา (Suradej Praditbatuka) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทางประชากรและสังคม (2) ลักษณะการประกอบกิจการร้านยา (3) การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ (4) การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ (5) ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ (6) ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ และ (7) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ

ประชากร คือ เจ้าของร้านขายยา จำนวน 4,374 แห่ง ทำวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนและการจับฉลากตัวอย่างร้านขายยาในแต่ละเขต ได้ขนาดตัวอย่างร้านยา 354 แห่ง เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะการประกอบกิจการร้านยา การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ (ค่าความเที่ยง 0.96) การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ (ค่าความเที่ยง 0.89) ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ (ค่าความเที่ยง 0.86)

ผลการวิจัยพบว่า (1) เจ้าของร้านขายยาเป็นเพศชาย ร้อยละ 50.8 และเพศหญิง ร้อยละ 49.2 อายุเฉลี่ย 34.9 จบการระดับปริญญาตรี สาขาเภสัชศาสตร์ (ร้อยละ 94.8) (2) ไม่ได้เข้ารับการอบรมข่าวสารความรู้เกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 69.4) เปิดกิจการร้านยามานาน 1 – 3 ปี (ร้อยละ 59.1) มีบุคลากรในร้านยา 1 คน (ร้อยละ 54.3) มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการ 50 – 100 คนต่อวัน (ร้อยละ 71.4) (3) การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับสูง (4) การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน (5) ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพทางบวกและความคิดเห็นทางลบอยู่ในระดับสูง (6) ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เจ้าของร้านขายยาที่จะเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพภายในระยะเวลา 2 ปี และ (7) ตัวแปรทำนายระดับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ได้แก่ การรับรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานที่ 3 และที่ 5 การรับรู้สิทธิประโยชน์ที่ร้านยาพึงได้จากการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ การศึกษาปริญญาตรี และการเคยได้เข้าอบรมเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การทำนายในระดับสูง ร้อยละ 75.5

คำสำคัญ ร้านยาคุณภาพ ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ตัวแปรทำนาย

* นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kaiau001@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช hsaspyow@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช hsoffice@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this descriptive research were to study : (1) demographic and social characteristics; (2) types of drugstore business; (3) perception of compliance with terms of Standard on Good Quality Drugstore Accreditation; (4) perception of compliance motivation with criteria of the Standard; (5) opinions towards participation of being good quality drugstore; (6) intention towards participation of being good quality drugstore; and (7) predicting variables of intention towards participation of being good quality drugstore among the non-participating drugstore owners in Bangkok Metropolis

The studied population was 4,374 drugstore owners. Three hundred fifty four drugstores in Bangkok metropolitan were randomized by quota sampling method. The research tool was a questionnaire, comprising demographic and social characteristics, types of drugstore business, perception of compliance with criteria of the Standard (reliability value of 0.96), perception of compliance motivation with criteria of the Standard (reliability value of 0.89), opinions towards participation of being good quality drugstore (reliability value of 0.86), and intention to participate of being good quality drugstore.

The findings of this research were that: (1) the drugstore owners were male (50.8 %) and female (49.2 %) with average age of 34.9 years, and holding a bachelor degree in Pharmacy; (2) they did not receive any news and knowledge regarding drugstore updates during last year, having been running the business for 1-3 years, having 1 staff in the store and having about 50-100 customers per day; (3) total perception of compliance with 5 terms and item-based of Standard on Good Quality Drugstore Accreditation was at a high level. (4) total perception of compliance motivation with criteria of the Standard was at a moderate level. (5) opinions towards participation of being good quality drugstore were positively and negatively at a high level. (6) the owners had high intention towards participation of being good quality drugstore at a high level and intend to achieve a quality drugstore within 2 years and (7) predicting variables of intention towards participation of being quality drugstore included perception of compliance with Standard III and V, realization of rights and advantages of the drugstores participating in this program, opinions towards participation of being quality drugstore, bachelor degree, and previous training of drugstore last year. The variables mentioned yield a high value of prediction coefficient of 75.5 %

Keywords : Good Quality Drugstore, Intention towards participation of being good quality drugstore, Predicting variable

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ร้านยา เป็นจุดให้บริการด้านยาที่สำคัญต่อชุมชน ในปัจจุบันมีร้านขายยาแผนปัจจุบันประมาณ 15,000 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบตามกฎหมาย และสภาเภสัชกรรม เป็นผู้กำกับดูแลด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ ของเภสัชกรผู้ให้บริการในร้านยา

ร้านยาเป็นสถานบริการทางสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิ (Primary Care) ที่มีความสำคัญเป็นที่พึ่ง อยู่ใกล้ชิดประชาชนและชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานก่อนที่จะเริ่มการก่อตั้งโรงพยาบาลต่าง ๆ และจากการศึกษามากมาย บ่งชี้ให้เห็นว่าร้านยาเป็นจุดที่ประชาชนเลือกมารับบริการเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยในเบื้องต้น (Common illness) แต่การที่ประชาชนตัดสินใจซื้อยากินเอง ก็พบปัญหาที่ต่อเนื่องมากมาย ทั้งการใช้ยาไม่เหมาะสม พุ่มเพื่อยไม่ต่อเนื่อง รวมถึงอันตรายต่างๆ จากการใช้ยา ทั้งยาชุด และการใช้ยาไปในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น ปัญหายาแก้ไอ ยาสเลียรอยด์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมกำกับดูแลร้านยาให้ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ก็ยังพบการกระทำความผิดของร้านยาอย่างต่อเนื่อง เช่น การไม่จัดให้มีเภสัชกรเป็นผู้ให้บริการเมื่อมีการขายยาอันตราย หรือยาควบคุมพิเศษ การลักลอบขายยาผิดกฎหมายต่างๆ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งสำนักงานโครงการพัฒนาร้านยา ขึ้น โดยมีหน้าที่หลัก คือ ดำเนินกิจกรรมเชิงพัฒนาและเป็นผู้ประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และ สภาเภสัชกรรม โดยแบ่งภารกิจ คือ อย. มีหน้าที่กำกับดูแล ควบคุมร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนร้านยาให้มีการพัฒนาร้านยาเป็นร้านยาคุณภาพ (Promoter) สภาเภสัชกรรมมีหน้าที่ในการตรวจประเมินและรับรองร้านยาตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาเภสัชกรรม (Surveyor)

ร้านยาที่ขึ้นทะเบียนเป็นร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) จำนวน 8,667 ร้าน (กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานโครงการพัฒนาร้านยา 2548) แต่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ร้านที่เภสัชกรเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการเอง มีเพียง 2,000 ร้านเท่านั้นที่มีเภสัชกรเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการเอง ร้านที่เหลือมีปัญหาเภสัชกรไม่ได้ไปอยู่ปฏิบัติงานจริงตามที่แจ้งไว้ นอกจากนี้ ก็มีปัญหาร้านขายยาไม่ตรงตามประเภทที่ได้รับอนุญาต ร้านยาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ร้านยายังขาดการปฏิบัติในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ ฯลฯ แต่ทว่าตั้งแต่มีการดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2549 จนกระทั่งปัจจุบัน เพิ่งมีร้านยาที่ผ่านเกณฑ์ประเมินและได้รับการตรวจรับรองเป็นร้านยาคุณภาพเพียง 648 ร้าน เท่านั้น (สำนักยา 2556) ทั้งๆ ที่ตั้งเป้าหมายว่าควรมีร้านยาที่ผ่านเกณฑ์ประเมินและได้รับการตรวจรับรองเป็นร้านยาคุณภาพประมาณ 1,000 ร้าน

ในขณะที่โครงการฯ ได้พยายามสร้างแรงจูงใจหลายๆ วิธีเพื่อเชิญชวนให้ร้านยาที่มีศักยภาพเข้าร่วมโครงการฯ เช่น การทำโครงการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาร้านยา โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสมาคมเภสัชกรรมชุมชน (ประเทศไทย) การอบรมฟื้นฟูความรู้วิชาการเพื่อพัฒนาเป็นร้านยาคุณภาพ การแจกจ่ายสื่อสิ่งพิมพ์วิชาการแก่ร้านที่เป็นร้านยาคุณภาพ (เช่น วารสารวงการยา สารสารฟาร์มาโทม ชั่วสารด้านยา ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) การได้รับส่วนลดค่ายาจากองค์การเภสัชกรรมเป็นกรณีพิเศษ การได้รับ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์สภาพธุรกิจ การวางระบบบริหาร การตลาด การจัดวางผังร้าน และการจัดเรียงผลิตภัณฑ์ในร้าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาธุรกิจกระทรวงพาณิชย์ การได้รับสิทธิพิเศษในการกู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพื่อการลงทุนตกแต่งร้านใหม่และขยายร้านยา (กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2547) รวมถึงการมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อพัฒนาระดับมาตรฐานร้านยา ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสภาเภสัชกรรม (บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ 2546)

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางความเจริญด้านต่างๆ ของประเทศ พบว่าปัจจุบันมีร้านยาที่ผ่านการรับรองเป็นร้านยาคุณภาพในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพียง 189 ร้าน จากจำนวนร้านยาที่ขอขึ้นทะเบียนทั้งสิ้นมี 4,374 ร้าน (สำนักยา 2555) จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของร้านยาคุณภาพในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนน้อยมาก แม้จะมีความพยายามมากมายในการส่งเสริมและจูงใจให้ร้านยาสมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาและตรวจรับรองร้านยาคุณภาพก็ตามด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีความมุ่งหวังให้รู้ปัจจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น รวมถึงเพื่อให้ร้านยาสามารถเป็นที่พึ่งในการให้บริการแก่ประชาชนแบบ “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” และปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อหาตัวแปรทำนายการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านยาในเขตกรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรและสังคม ของเจ้าของร้านขายยา
- 2.2 เพื่อศึกษาลักษณะการประกอบกิจการร้านยาของเจ้าของร้านขายยา
- 2.3 เพื่อศึกษาการรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยา
- 2.4 เพื่อศึกษาการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยา
- 2.5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยา
- 2.6 เพื่อศึกษาความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยา
- 2.7 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา กับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของ

เจ้าของร้าน ขายยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. รูปแบบการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา

ข. กำหนดขนาดตัวอย่าง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

1. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ตัวอย่างร้านขายยาที่ศึกษา 354 แห่ง

2. การสุ่มตัวอย่าง

1) กำหนดสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต

กำหนดสัดส่วนตัวอย่างร้านยาในแต่ละเขต ให้ได้จำนวนตัวอย่างที่เป็นสัดส่วนกับประชากรในเขตต่างๆ ทั้ง 50 เขต โดยใช้บัญชีรายชื่อเจ้าของร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการร้านยาจากสำนักคณะกรรมการอาหารและยา ประจำปี 2555 มาเป็นกรอบในการสุ่ม

2) สุ่มตัวอย่างร้านขายยาแต่ละเขตโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota) โดยการจับฉลากรายชื่อร้านขายยาตามจำนวนตัวอย่างในแต่ละเขต

3. ส่งเครื่องมือการวิจัยส่งทางไปรษณีย์พร้อมกับหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยไปยังเจ้าของร้านยาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต

4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 252 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 67.4

ค. เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่าความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี และได้ผ่านการทดลองใช้กับเจ้าของร้านขายยา 30 แห่ง และคำนวณหาความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทางประชากรและสังคม ส่วนที่ 2 แบบ ลักษณะการประกอบกิจการร้านยา ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ เป็นมาตรวัดแบบลิเกิร์ต 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.96 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ เป็นมาตรวัดแบบลิเกิร์ต 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.89 ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ เป็นมาตรวัดแบบลิเกิร์ต 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.86 และส่วนที่ 6 แบบสอบถามความตั้งใจ เข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ เป็นข้อคำถามข้อเดียวในมาตรวัดแบบลิเกิร์ต 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรและสังคม ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานครที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 252 คนเป็นเพศชาย ร้อยละ 50.8 และ เพศหญิง ร้อยละ 49.2 สัดส่วนที่อายุ 31-35 ปี มีสูงสุดเท่ากับร้อยละ 39.7 อายุเฉลี่ย 34.9 ปี (ต่ำสุด/สูงสุด เท่ากับ 25/63 ปี) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.3 และ จบสาขาเภสัชศาสตร์ ร้อยละ 94.8

2. ลักษณะการประกอบกิจการร้านยา ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เจ้าของร้านขายยาส่วนใหญ่ ไม่ได้เข้ารับการอบรมข่าวสารความรู้เกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 69.4 เจ้าของร้านขายยาทุกคนเปิดร้านยาแบบร้านเดียว ร้อยละ 100.0 และเป็นเจ้าของกิจการคนเดียว ร้อยละ 100.0 สัดส่วนที่เปิดกิจการร้านยามานาน 1 – 3 ปี มีสูงสุดเท่ากับร้อยละ 59.1 สัดส่วนที่มีบุคลากรในร้านยา 1 คน มีสูงสุดเท่ากับร้อยละ 54.3 ร้านขายยาส่วนใหญ่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการ 50 – 100 คนต่อวัน ร้อยละ 71.4

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3. การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

3.1 การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพตามมาตรฐาน ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนบริการ มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการเพื่อคุณภาพด้านบุคลากร มาตรฐานที่ 3 การบริการเภสัชกรรมที่ดี มาตรฐานที่ 4 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และจริยธรรม และ มาตรฐานที่ 5 การให้บริการและการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม

3.2 การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพตามมาตรฐานรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.329 SD = .545)

3.3 การรับรู้เป็นเกณฑ์รายข้อ สำหรับมาตรฐานที่ 1 เกณฑ์รายข้อที่รับรู้ในระดับปานกลาง เกี่ยวข้องกับการมีป้ายแสดงชื่อกลุ่มยาให้เห็นได้ชัดเจน มีอุปกรณ์ให้บริการ เช่น เครื่องชั่งน้ำหนักที่วัดส่วนสูง เครื่องวัดความดันโลหิต ชุดวัดระดับน้ำตาลในเลือด และมีตู้เย็น ไว้สำหรับเก็บยาเพียงอย่างเดียว สำหรับมาตรฐานที่ 2 รายข้อที่รับรู้ในระดับปานกลาง เกี่ยวข้องกับการมีป้ายแสดงข้อความให้ทราบเมื่อเภสัชกรไม่อยู่บริการ และสำหรับมาตรฐานที่ 3 ที่ 4 และ ที่ 5 เกณฑ์รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับสูง

3.4 การทดสอบค่าพบว่า มีความแตกต่างกัน ระหว่างการรับรู้ตามมาตรฐานที่ 2 กับเพศระหว่างการรับรู้ตามมาตรฐานที่ 1 กับการเข้าอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา และระหว่างการรับรู้ตามมาตรฐานที่ 1 กับจำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการร้านยาโดยเฉลี่ยต่อวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ว่า การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ ตามมาตรฐานที่ 1 และ มาตรฐานที่ 2 แตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากร และ ลักษณะการประกอบกิจการร้านยา (5) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับต่ำมากระหว่างอายุ กับการรับรู้ตามมาตรฐานที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ว่า การรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพตามมาตรฐานที่ 1 มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากร (อายุ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

4. การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบหลักได้ปัจจัย 3 กลุ่ม ซึ่งให้ชื่อว่า ปัจจัยที่ 1 การรับรู้สิทธิประโยชน์ที่ร้านยาพึงได้จากการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ ปัจจัยที่ 2 การรับรู้อุปสรรคต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์ร้านยาคุณภาพ และปัจจัยที่ 3 การรับรู้การขาดความตระหนักในร้านยาคุณภาพของผู้มารับบริการ

4.2 การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมของทั้ง 3 ปัจจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.53 SD = .313) ปัจจัยองค์ประกอบหลัก ที่ 1 อยู่ในระดับสูง (Mean = 4.30 SD = .578) ปัจจัยองค์ประกอบหลัก ที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.47 SD = .538) และปัจจัยองค์ประกอบหลัก ที่ 3 อยู่ในระดับต่ำ (Mean = 2.13 SD = .794)

4.3 การรับรู้รายข้อของปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 2 สำหรับข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานร้านยาคุณภาพทำได้ยาก ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมสูง และรายข้อที่อยู่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ในระดับต่ำ 1 ข้อ เกี่ยวกับการทำให้มีภาระงานเพิ่มขึ้น การรับรู้รายชื่อของปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 3 ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานมีรายละเอียดมากเกินไป ลูกค้าไม่รู้จักลักษณะของร้านยาคุณภาพ

4.4 การทดสอบค่าพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างการรับรู้ตามปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 1 กับ เพศ ระหว่างการรับรู้ตามปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 2 กับ เพศ กับ ระดับการศึกษา กับ การเข้าอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา กับ จำนวนบุคลากรในร้านยา และ กับ จำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการร้านยาโดยเฉลี่ยต่อวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ว่า การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ ปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 1 และ ปัจจัยองค์ประกอบหลักที่ 2 แตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรและสังคม และลักษณะการประกอบกิจการร้านยา

4.5 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างอายุกับการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากร (อายุ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

5.1 ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.10 SD = .390) ความคิดเห็นทางบวก และความคิดเห็นทางลบต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.32 SD = .578) และ (Mean = 1.88 SD = .683) ตามลำดับ

5.2 ความคิดเห็นทางบวกเป็นรายชื่อ ทุกข้อจำนวน 5 ข้อ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเกี่ยวกับ การพัฒนาร้านยาให้เป็นร้านยาคุณภาพ เป็นโอกาสในการพัฒนาบทบาทเภสัชกรชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ ความคิดเห็นทางลบเป็นรายชื่อทุกข้อจำนวน 5 ข้อ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเกี่ยวกับการเห็นว่าโครงการร้านยาคุณภาพเป็นโครงการที่ไม่ยั่งยืนและไม่ใช่น้ำที่ของตนเป็นหน้าที่ของเภสัชกรรุ่นหลังๆ เกณฑ์การประเมินร้านยาเป็นอุปสรรค และต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น และสิ่งจูงใจทั้งหลายของทางราชการไม่ได้ช่วยให้การพัฒนาร้านยาคุณภาพเกิดผลสัมฤทธิ์

5.3 การทดสอบค่าพบว่า มีความแตกต่างกัน ระหว่างความคิดเห็นทางลบต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ กับ เพศ กับ ระดับการศึกษา กับ การเข้าอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา กับ จำนวนบุคลากรในร้านยา และ กับ จำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการร้านยาโดยเฉลี่ยต่อวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ว่า ความคิดเห็นทางลบ และความคิดเห็นทางบวกต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ แตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรและสังคม และลักษณะการประกอบกิจการร้านยา

5.4 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างอายุ กับ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากร (อายุ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

6.1 ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (Mean = 4.40 SD = .759) สัดส่วนเจ้าของร้านขายยาที่จะเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพภายในระยะเวลา 2 ปี มีสูงสุดเท่ากับร้อยละ 45.6

6.2 การทดสอบค่าพบว่า มีความแตกต่างกัน ระหว่างความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ กับ เพศ และ กับ การเข้าอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ว่า ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากร และลักษณะการประกอบกิจการร้านยา

6.3 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างอายุ กับ ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ข้อค้นพบการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากร (อายุ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น

7. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แสดงดังตารางที่ 1 พบว่า

7.1 ตัวแปรทำนายระดับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ได้แก่ การรับรู้มาตรฐานที่ 3 การบริการแก่ลูกค้าที่ดี การรับรู้สิทธิประโยชน์ที่ร้านยาพึงได้จากการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ การรับรู้มาตรฐานที่ 5 การให้บริการและการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ความคิดเห็นทางบวกต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ การศึกษาระดับปริญญาตรี ความคิดเห็นทางลบต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ และ การเคยได้เข้าอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาในรอบปีที่ผ่านมา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การทำนายในระดับสูง ร้อยละ 75.5 ดังแสดงในตารางที่ 1

7.2 ข้อค้นพบการวิจัยยอมรับสมมติฐานการวิจัย ว่า ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยลักษณะทางสังคม ปัจจัยลักษณะการประกอบกิจการร้านยา ปัจจัยการรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ (ตามมาตรฐานที่ 3 และ มาตรฐานที่ 5) ปัจจัยการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ (การรับรู้สิทธิประโยชน์ที่ร้านยา พึงได้จากการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ) และ ปัจจัยความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ร่วมกันเป็นตัวแปรทำนายระดับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของระดับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ของเจ้าของร้านขายยา ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมการ	ตัวแปรทำนาย	$r^{(1)}$	$R^2 \text{ added}^{(2)}$	$B^{(3)}$	$SE_B^{(4)}$	$Beta^{(5)}$
7	การรับรู้มาตรฐานที่ 3 การบริการ เกสัขกรรมที่ดี	.874*	.005	1.819	.207	1.816***
	การรับรู้สิทธิประโยชน์ที่ร้านยาพึง ได้จากการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ			.374	.071	.296***
	การรับรู้มาตรฐานที่ 5 การ ให้บริการและการมีส่วนร่วมใน ชุมชนและสังคม			-1.584	.209	-1.547***
	ความคิดเห็นทางบวกต่อการเข้า ร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ			.432	.076	.343***
	การศึกษาาระดับปริญญาตรี			-.283	.120	-.081*
	ความคิดเห็นทางลบต่อการเข้าร่วม เป็นร้านยาคุณภาพ			.098	.042	.089*
	การเคยได้เข้าอบรม/ประชุม/ สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยา ในรอบปีที่ผ่านมา			-.119	.056	-.073*
Constant				.046	.251	

Dependent variable: ความตั้งใจเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; Cumulative R squared = .763; (Adjusted R squared = .755)

⁽¹⁾ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ⁽²⁾ สัมประสิทธิ์การทำนาย ที่เพิ่มขึ้น ⁽³⁾ สัมประสิทธิ์การทำนาย ของตัวแปรแต่ละตัว

⁽⁴⁾ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การทำนาย ของตัวแปรแต่ละตัว

⁽⁵⁾ สัมประสิทธิ์การทำนาย ของตัวแปรแต่ละตัว ที่ปรับมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลข้อค้นพบการวิจัยการรับรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพ

เจ้าของร้านขายยารับรู้ในระดับปานกลางกับการปฏิบัติในเรื่องป้ายแสดงชื่อกลุ่มยา เพราะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับทางร้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.3) มีจำนวนบุคลากรในร้านยาเพียง 1 คน เช่นเดียวกับการจัดให้มีอุปกรณ์ตรวจวัดสภาพทางร่างกายดังกล่าว ซึ่งเมื่อจัดให้มีไว้ก็ต้องมีคนใช้สำหรับให้บริการลูกค้า จึงเป็นการเพิ่มภาระงานของทางร้านขายยาเช่นกัน สำหรับป้ายแสดงข้อความให้ทราบเมื่อ เกสัขกรรมไม่อยู่ให้บริการ อาจจะทำให้ร้านขายยาเสียโอกาสได้ลูกค้า ผู้ที่จะมาใช้บริการเมื่อเห็นป้ายบอกกว่าเกสัขกรรมไม่อยู่ ก็คงไม่อยากจะเข้ามาซื้อยา อาจไปซื้อจากร้านอื่นที่มีเกสัขกรรมอยู่ สำหรับเจ้าของร้านขายยาที่เคยได้เข้ารับการอบรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับร้านยาคงจะมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของร้านยาคุณภาพและนำมาปฏิบัติตามเพื่อปรับปรุงร้านยาของตนแต่สำหรับเจ้าของร้านยาที่ยังไม่เคยได้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของร้านยาในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 69.4) ก็จะเข้าใจนโยบายและเป้าหมายได้อย่างต้อ่งแท้ ประกอบกับจะไม่มีโอกาสได้เห็นบรรดาเจ้าของร้านยาคนอื่นๆ ในช่วงเวลาที่เข้ารับการอบรมว่ามีผู้สนใจเรื่องร้านยาคุณภาพมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ สำหรับร้านยาที่มีลูกค้าจำนวนมากเกินร้อยละ 1 ในวัน และยังมีจำนวนบุคลากรในร้านยาเพียง 1 คน การปฏิบัติตามมาตรฐานที่ 1 ตามข้อค้นพบการวิจัยคงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก สอดคล้องกับข้อค้นพบงานวิจัยของอริสรา นกคตลดาภรณ์ (2548) ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.50) ยังไม่พร้อมเข้าร่วมโครงการพัฒนาและรับรองคุณภาพร้านยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การมีผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการเป็นเภสัชกรที่สามารถประกอบวิชาชีพตามใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม อยู่ปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาที่ทำการและของ ระพีพรรณ นลอสสุข (2550) ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ระบุอุปสรรคสำคัญที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการร้านยาคุณภาพ คือ การจัดให้มีเภสัชกรปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาขณะเปิดทำการ (ร้อยละ 64.2) การลงทุนเพื่อปรับสถานที่ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยา (ร้อยละ 56.6)

2. อภิปรายผลข้อค้นพบการวิจัยการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพ

เจ้าของร้านยาขยรับรู้ว่าการะงานที่เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มขึ้นสำหรับการจัดสถานที่และระบบการจัดวางยาและป้ายบอกชื่อยาเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์ร้านยาคุณภาพ สอดคล้องกับข้อค้นพบงานวิจัยของอริสรา นกคตลดาภรณ์ (2548) ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ไม่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาและรับรองคุณภาพร้านยา เพราะปัญหาด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาค่าใช้จ่ายทั้งสำหรับปรับปรุงตกแต่งร้าน และค่าจ้างเภสัชกร ปัญหาเภสัชกรและผู้ช่วยไม่เพียงพอ และปัญหาด้านงานเอกสารที่เพิ่มมากขึ้น และของ ระพีพรรณ นลอสสุข (2550) ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการ ร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ระบุอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการร้านยาคุณภาพ คือ การลงทุนเพื่อปรับสถานที่ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานร้านยา (ร้อยละ 56.6)

3. อภิปรายผลข้อค้นพบการวิจัยความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ในประเด็น

เนื่องจากส่วนใหญ่เจ้าของร้านยาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาเภสัชศาสตร์ (ร้อยละ 94.8) ซึ่งจัดเป็นวิชาชีพหนึ่งทางสาธารณสุข จึงมีความคิดเห็นทางลบในระดับสูงต่อการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ กล่าวคือ เห็นข้อดีของโครงการร้านยาคุณภาพ จำเป็นต้องพัฒนาร้านยาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ แต่บางร้านยาที่มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนบุคลากรในร้านยาที่มีเพียง 1 คน หรือแม้แต่ 2 คน ก็อาจปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานได้ไม่ครบทุกเรื่อง รวมถึงถ้ามีลูกค้าจำนวนมากกว่า 100 คนขึ้นไปในแต่ละวัน การให้ความสำคัญกับการขายยาก็คงมีมากกว่าการพัฒนาร้านยา สอดคล้องกับข้อค้นพบงานวิจัยของระพีพรรณ นลอสสุข (2550) ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ไม่แน่ใจในระบบกำกับดูแลให้ร้านยาที่ผ่านการรับรองสามารถดำรงคุณภาพได้ตลอดไป (ร้อยละ 47.2) และไม่เชื่อมั่นในระบบการตรวจประเมิน (ร้อยละ 32.1) และของวิวรรธน์ อัครวิเชียร และคณะ (2550) ซึ่งพบว่า เภสัชกรร้านยาภายในจังหวัดขอนแก่นกลุ่มที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการร้านยาคุณภาพ มองว่าร้านยาคุณภาพเป็นโครงการในลักษณะที่ไม่ยั่งยืน เกิดขึ้นเพียงตอบสนองผู้กำหนดนโยบาย โดยจะรณรงคอยู่ระยะเดียวก็เลิกไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. อภิปรายผลข้อค้นพบการวิจัยความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ

โดยทั่วไป เมื่อมีกระแสร้านยาคุณภาพ เจ้าของร้านยาทุกร้านก็ต้องมีความตั้งใจจะเข้าร่วมร้านยาคุณภาพให้เหมือนกันกับร้านอื่นๆ จึงพบว่ามีความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของร้านยาที่เคยได้เข้ารับข่าวสารความรู้เรื่องร้านยาคุณภาพมาก็ยิ่งมีความตั้งใจมากยิ่งขึ้น ไม่มีงานวิจัยที่ผ่านมาทำการศึกษาความตั้งใจจะเข้าร่วมร้านยาคุณภาพของเจ้าของร้านยา

5. อภิปรายผลข้อค้นพบตัวแปรทำนายความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ

สำหรับเจ้าของร้านยาที่พิจารณาว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานในเรื่องการบริการที่ดี และให้บริการและการมีส่วนร่วมในชุมชน ก็จะยิ่งส่งผลดีต่อร้านยาของตนเองให้เป็นที่รู้จักผู้คนทั่วไป อันจะทำให้มีลูกค้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น กิจกรรมค้าของร้านยาของตนเองก็จะยิ่งดีขึ้นด้วย ก็จะมีมีความตั้งใจเข้าร่วมร้านยาคุณภาพในระดับสูง นอกจากนี้ส่วนใหญ่ของเจ้าของร้านยาขายยาจบสาขาเภสัชศาสตร์ก็มีแนวโน้มจะเข้าใจเรื่องร้านยาคุณภาพได้ดี และถ้าเคยได้เข้ารับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับร้านยาคุณภาพจากช่องทางต่างๆ ก็ยิ่งไปเพิ่มความตั้งใจเข้าร่วมมากยิ่งขึ้น จึงทำให้พบว่า ปัจจัยหรือตัวแปรที่ศึกษาสามารถทำนายความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ได้สูงถึงร้อยละ 75.7 ไม่มีงานวิจัยที่ผ่านมาทำการศึกษาตัวแปรทำนายระดับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ ดังนั้นจึงถือว่าข้อค้นพบของงานวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จัดอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับร้านยาคุณภาพให้ครอบคลุมเจ้าของร้านยาในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อเสริมความตั้งใจเข้าร่วมร้านยาคุณภาพภายในระยะเวลาที่เร็วขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

2.1 รวบรวมหลักฐานที่สนับสนุนการเป็นร้านยาคุณภาพ เพื่อกระตุ้นและผลักดันการเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพของบรรดาร้านยาในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้เข้าร่วม โดยการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานให้บริการของร้านยา ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และการเป็นลูกค้าประจำของร้านยา ระหว่างร้านยาคุณภาพกับร้านยาที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการร้านยาคุณภาพ

2.2 ทบทวนเกณฑ์มาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านยาที่มีบุคลากรในร้านยา 1 คน โดยทำการประเมินผล ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการรับรองร้านยาคุณภาพของร้านยาที่เข้าโครงการแล้ว เพราะหากเกณฑ์มาตรฐานเหล่านั้นไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง การยอมรับไปปฏิบัติอาจทำได้ไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2547). สรุปผลการดำเนินงาน สำนักโครงการพัฒนาร้านยา ปิงปประมาณ 2547.
- กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2548). สรุปผลการดำเนินงาน สำนักโครงการพัฒนาร้านยา ปิงปประมาณ 2548.
- พระราชบัญญัติยา. (2510). พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.moph.go.th/ops/minister_06/Office2/drug1.pdf
- วิวรรณ อัครวิเชียร, ช่อบัว เกิดมงคล, วินัส ชมาฤกษ์, และธารินี อัครวิเชียร. (2550). แรงจูงใจและปัญหาอุปสรรคของการเข้าร่วมในโครงการร้านยาคุณภาพ *วารสาร มลก.วิชาการ*, 11, 21 (กรกฎาคม-ธันวาคม), 16-25.
- ระพีพรรณ ถลองสุข, ทิฆัมพร แสงจันทร์, ณัฐกานต์ พุทธศิลปพรสกุล, ทวีติยา ชัยสุวรรณรัตน์, และปิยนันท์ เหลืองพูนลาภ. (2550). การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบร้านยาต่ออุปสรรคในการเข้าร่วมร้านยาคุณภาพ *วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์*, 21(1), 43-53.
- สภาเภสัชกรรม. (2546 ก). ร้านยาที่ได้รับการรับรองร้านยาคุณภาพสภาเภสัชกรรม. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2556 จาก <http://www.pharmacycouncil.org/index.php?option=content&menuid=39>
- สำนักงานโครงการพัฒนาร้านยา. (2548). *หนทางสู่คุณภาพร้านยา* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2555). รายงานสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2556 จาก http://drug.fda.moph.go.th/zone_serch/ky1.asp
- สำนักยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2556). *ร้านยาคุณภาพทำได้ ง่ายนิดเดียว* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อิสรา นกคณดลการณ. (2548). “ศักยภาพความพร้อมและการให้ความสำคัญของผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบันที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานร้านยาของสภาเภสัชกรรม : กรณีศึกษาร้านยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและรับรองร้านยา” รายงานการศึกษาระยะ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์สุขภาพ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*.